

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x

e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo:

FA/6087/2017

Spisová značka (uvádějte vždy
v korespondenci):

FA/ST/1712/2016

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 4. 10. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh navrhovatele ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČO 60192852, se sídlem Bělehradská 128, čp. 222, 120 21 Praha 2, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka B 2281 (dále jen „Instituce“), vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti jednostranného snížení úrokové sazby z vkladů stavebního spoření na smlouvě o stavebním spoření č. ■ ode dne 1. 3. 2016 a ve věci správného vedení účtu stavebního spoření č. ■ takto:

I. Instituce, Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČO 60192852, se sídlem Bělehradská 128, čp. 222, 120 21 Praha 2, je povinna uvést účet stavebního spoření č. ■, který vede pro navrhovatele ■ do stavu, v jakém by byl, kdyby ke dni 1. 3. 2016 nedošlo k jednostrannému snížení úrokové sazby z vkladů stavebního spoření na smlouvě o stavebním spoření č. ■ ze strany instituce, Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s, a to do tří dnů od nabytí právní moci tohoto nálezu.

II. Instituce, Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., je podle § 17a zákona o finančním arbitrovi povinna zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč, protože finanční arbitr v nálezu vyhovuje návrhu navrhovatele ■. Sankci je instituce, Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., povinna uhradit ve lhůtě do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu na účet České národní banky č. ú. 19-3520001/0710, var. symbol 17122016, konst. symbol 558.

O d ů v o d n ě n í :

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení, že jednostranné snížení úrokové sazby z vkladů stavebního spoření na smlouvě o stavebním spoření ze strany Instituce je neplatné a že vklady stavebního spoření jsou úročeny úrokovou sazbou sjednanou ve smlouvě o stavebním spoření při jejím uzavření, a požaduje, aby Instituce uvedla účet stavebního spoření do správného stavu.

Finanční arbitr zjistil, že dne 11. 12. 2002 uzavřel ■ s Institucí smlouvu o stavebním spoření č. ■ (dále jen Smlouva o stavebním spoření“), na základě které mu Instituce zřídila účet stavebního spoření č. ■ (dále jen „Účet stavebního spoření“); Navrhovatel práva a povinnosti plynoucí ze Smlouvy o stavebním spoření před zahájením řízení před finančním arbitrem po ■ zdědil.

Podle svého označení i obsahu je Smlouva o stavebním spoření smlouvou o stavebním spoření ve smyslu zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o stavebním spoření“).

Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, protože nezjistil, že Navrhovatel v právním vztahu s Institucí založeném Smlouvou o stavebním spoření nevystupuje jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je oprávněna k výkonu činností uvedených v zákoně o stavebním spoření a je tak provozovatelem stavebního spoření podle § 2 zákona o stavebním spoření, tedy stavební spořitelnou. Finanční arbitr ji proto považuje za instituci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a stavební spořitelnou při poskytování stavebního spoření podle § 1 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

2 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že pro jeho smluvní vztah s Institucí i nadále platí úroková sazba z vkladů stavebního spoření ve výši 3 % p.a. sjednaná ve Smlouvě o stavebním spoření, nikoliv sazba 0,5 % p.a., kterou jednostranně stanovila Instituce s účinností k 1. 3. 2016 na základě Ujednání o možnosti jednostranné změny výše úrokové sazby z vkladu na účtu stavebního spoření podle ustanovení § 5 odst. 7 zákona o stavebním spoření v Přílohách č. 1 Návrhu na změnu Smlouvy 2009 a Návrhu na změnu Smlouvy 2012.

Navrhovatel namítá, že ujednání je neplatné, protože na právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření se nepoužije § 5 odst. 7 zákona o stavebním spoření ve znění účinném od 1. 1. 2004, neboť Smlouva o stavebním spoření byla uzavřena před tímto datem a přechodné ustanovení

zákona o stavebním spoření účinného od 1. 1. 2004 stanoví, že právní vztahy vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a práva a povinnosti z nich vyplývající se posuzují podle dosavadních právních předpisů.

Navrhovatel tvrdí, že „[j]e zjevné, že Stavební spořitelna si byla vědoma, jak přechodných ustanovení zákona č. 423/2003 Sb., tak obecně platného zákazu retroaktivity právních předpisů (jehož je uvedené přechodné ustanovení naplněním), proto formulář návrhu na změnu smlouvy o stavebním spoření obsahoval dvě varianty, které se uplatnily podle toho, zda byl dodatek uzavírán ke smlouvám uzavřeným před účinností zákona č. 423/2003 Sb. (tj. do 31. 12. 2003) nebo ke smlouvám pozdějším. Zatímco pro smlouvy pozdější platily VOP, které obsahovaly ujednání o možnosti jednostranné změny úrokových sazeb a způsobu stanovení změněné úrokové sazby, pro smlouvy uzavřené dříve platila Smluvní ujednání, která možnost jednostranné změny úrokových sazeb nestanovila.“

Navrhovatel argumentuje, že Instituce „[o]bsah formulářových dokumentů účelově vykládá v rozporu s vůlí stran a zejména odhlíží od toho, že ujednání obsažené v Příloze č. 1 neobsahuje způsob stanovení změněné úrokové sazby – samo o sobě tedy nesplňuje podmínky stanovené v § 5 odst. 7 zákona o stavebním spoření v platném znění a oprávnění k jednostranné změně úrokových sazeb proto založit nemůže (nemůže je založit ani ve spojení se Všeobecnými obchodními podmínkami, protože jejich použití je pro smlouvy uzavřené před 1. 1. 2004 výslovně vyloučeno).“

Navrhovatel dále tvrdí, že odkaz na článek 7 odst. 5 Všeobecných obchodních podmínek 2006 ve sporném ujednání Přílohy č. 1 Návrhu na změnu Smlouvy 2009 a Návrhu na změnu Smlouvy 2012 v Navrhovateli „vzbuzoval důvodně přesvědčení, že celé toto Ujednání se má týkat pouze těch klientů Instituce, pro které budou platit Nové VOP, nikoliv tedy pro klienty se smlouvou uzavřenou do 31. 12. 2003, neboť pro ně Nové VOP neplatí, jak je v Návrhu výslovně uvedeno. Tvrdit za těchto okolností, že jsem si musel být vědom a souhlasit s možností jednostranné změny úrokové sazby, je nemístné, neboť pravý opak je pravdou.“

Navrhovatel namítá, že „[p]okud tedy bylo záměrem Instituce, aby se Ujednání vztahovalo i na klienty se starými smlouvami, jak nyní Instituce tvrdí, je jeho znění klamavé a podle ustanovení § 55 odst. 3 z. č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, je nutno je vykládat ve prospěch klientů Instituce.“

Navrhovatel zdůrazňuje, že „si naopak při podpisu obou Návrhů byl vědom, že Instituce se mnou toto ujednat nemůže, protože se na mne nová právní úprava, takové ujednání umožňující, nevztahuje, a byl jsem přesvědčen, že Instituce je si toho vědoma a právě proto má ve formuláři variantní řešení pro „staré a nové“ klienty, přičemž pro mne jako klienta se „starou“ smlouvou platí Smluvní ujednání, která na rozdíl od Nových VOP ustanovení o oprávnění Instituce ke změně úrokové sazby neobsahuje.“

Navrhovatel dále namítá, že „[k]romě toho Ujednání je formulováno tak, že bez Nových VOP, na které odkazuje, samo neobsahuje podmínky, při jejichž naplnění může Instituce přistoupit k tam popsané změně úrokové sazby. Ujednání proto bez Nových VOP není aplikovatelné a není tedy použitelné pro klienty, na které se Nové VOP nevztahují.“

3 Tvrzení Instituce

Instituce namítá, že Změna Smlouvy o stavebním spoření 2009 a Změna Smlouvy o stavebním spoření 2012 obsahují „*nové ujednání o změně úrokové sazby, ale též ujednání o navýšení cílové částky, ujednání týkající se změny úhrady za vedení účtu stavebního spoření a úhrad souvisejících s vedením tohoto účtu a dále též souhlas se zpracováním osobních údajů ve smyslu zák. č. 101/2000 Sb. Předmětný dodatek, resp. nová ujednání, která jsou obsažena v dodatku, nabyla platnosti a účinnosti dnem přijetí návrhu na provedení změny parametrů smlouvy o stavebním spoření a na takový dodatek smlouvy, resp. na ujednání, která před uzavřením dodatku stávající smlouva o stavebním spoření neobsahovala, je třeba pohlížet jako na nová smluvní ujednání a tedy se na taková nová ujednání vztahují právní předpisy platné a účinné v době uzavření dodatku. S ohledem na výše uvedené se tedy nová smluvní ujednání budou řídit úpravou, která byla provedena zák.č. 423/2003 Sb., na základě které se stalo součástí zákona o stavebním spoření ustanovení § 5 odst. 7, tj. ustanovení o možné jednostranné změně úroku z vkladů na účtu stavebního spoření. Přejícné ustanovení čl. II odst. 2 zákona č. 423/2003 [...] na daný případ dopadá pouze částečně, a to pouze v rozsahu ujednání smlouvy o stavebním spoření, která zůstala nedotčena uzavřeným dodatkem smlouvy, nikoli na ujednání nová či dodatkem upravená.“*

Instituce namítá, že odkaz na § 7 odst. 5 Všeobecných obchodních podmínek 2006 „*je obsoletní, protože toto ustanovení není ve VOP a ani ve smluvním ujednání obsaženo. Jedná se tedy o chybu Instituce při formulování odkazu, nicméně tato skutečnost nemůže mít za následek neplatnost ujednání o jednostranné změně úrokové sazby, která byla platně sjednána bez ohledu na tento odkaz přímo ve Smlouvě, resp. její Příloze č. 1“.*

Instituce odmítá, že by sporné ujednání bylo v rozporu s § 56 odst. 3 písm. h) zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), a proto bylo absolutně neplatné, protože splňuje všechny náležitosti stanovené v § 5 odst. 7 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném od 1. 1. 2004.

Instituce argumentuje, že zákon o stavebním spoření je speciálním předpisem k občanskému zákoníku, a proto má úprava obsažená v zákoně o stavebním spoření přednost před úpravou občanského zákoníku. „*Na ust. § 5 odst. 7 Zákona tak lze pohlížet jako na určitou modifikaci úpravy obsažené v ust. § 56 odst. 3 písm. h) zák. č. 40/1964 Sb. Nicméně obě úpravy jsou v souladu, neboť ustanovení § 5 odst. 7 Zákona obsahuje jasná pravidla, za kterých může přistoupit stavební spořitelna k jednostranné změně úrokové sazby vkladů na účtu stavebního spoření, tzn. je jednoznačně sjednán důvod „dodavatele“ (Instituce) k jednostranné změně smlouvy a účastník stavebního spoření jako slabší strana a spotřebitel je předem seznámen s důvody, pro které se může přistoupit ke snížení úrokové sazby (došlo-li k přidělení cílové částky a účastník nepřijal nabídku Instituce na úvěr ze stavebního spoření)“.*

Instituce uzavírá, že splnila všechny podmínky pro jednostrannou změnu úrokové sazby z vkladů v souladu se sporným ujednáním.

4 Smírné řešení sporu

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel za jediné smírné řešení považuje to, že Instituce vyhoví jeho návrhu v plném rozsahu. Instituce nepovažuje smírné řešení sporu za možné, protože shledává nároky Navrhovatele za neoprávněné. Instituce „*je přesvědčena,*

že snížení úroku z vkladů u Smlouvy navrhovatele je zcela oprávněné“. Smírného řešení sporu se finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout.

5 Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje podklady; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a posouzení podkladů.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu je v tomto případě posouzení, zda Instituce byla ode dne 1. 3. 2016 oprávněna jednostranně snížit úrokovou sazbu z vkladů na Účtu stavebního spoření vedeného ke Smlouvě o stavebním spoření.

5.1 *Návrh na určení; návrh na plnění*

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo.“ Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení.“

Protože je však rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu rozhodnutí smírčího orgán zřízený podle zvláštního právního předpisu upraveného v občanském soudním řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví „[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem“.

Navrhovatel v řízení před finančním arbitrem uplatňuje nárok na určení, že jednostranné snížení úrokové sazby z vkladů na jeho Účtu stavebního spoření vedeného ke Smlouvě o stavebním spoření ze strany Instituce je neplatné, a nárok na plnění v podobě uvedení jeho Účtu stavebního spoření do správného stavu, a to zpětně ode dne 1. 3. 2016 do dne vydání

rozhodnutí. V tomto případě by nebylo možné nárok na plnění v podobě uvedení Účtu stavebního spoření do správného stavu posoudit samostatně bez posouzení předběžné otázky, zda bylo jednostranné snížení úrokové sazby z vkladů na Účtu stavebního spoření vedeného ke Smlouvě o stavebním spoření učiněno platně.

Protože v tomto případě finanční arbitr rozhoduje o plnění v podobě uvedení Účtu stavebního spoření do správného stavu ve smyslu § 142 odst. 2 správního řádu, není samostatný výrok o neplatnosti jednostranného snížení úrokové sazby z vkladů na Účtu stavebního spoření vedeného ke Smlouvě o stavebním spoření nezbytný pro uplatnění práv Navrhovatele ve smyslu § 142 odst. 1 správního řádu.

5.2 Skutková zjištění

Finanční arbitr na základě tvrzení stran sporu a shromážděných podkladů vychází z následujících skutkových zjištění:

- a) dne 11. 12. 2002 uzavřel právní předchůdce Navrhovatele s Institucí Smlouvu o stavebním spoření;
- b) ve Smlouvě o stavebním spoření byla sjednána cílová částka 250.000 Kč („*Cílová částka 250000 Kč*“);
- c) dne 29. 3. 2006 Instituce právnímu předchůdci Navrhovatele oznámila, že ke dni 31. 5. 2006 budou splněny podmínky pro přidělení cílové částky, a nabídla mu poskytnutí úvěru ze stavebního spoření; finanční arbitr nezjistil, že by právní předchůdce Navrhovatele nabídku přijal;
- d) dne 4. 11. 2009 Navrhovatel podepsal Návrh na změnu Smlouvy 2009, jehož předmětem bylo zvýšení cílové částky na 338.000 Kč („*Nová cílová částka v Kč 338.000*“), Instituce Návrh na změnu Smlouvy 2009 přijala dne 7. 11. 2009;
- e) dne 25. 1. 2012 podepsal Navrhovatel Návrh na změnu Smlouvy 2012, jehož předmětem bylo zvýšení cílové částky na 451.000 Kč („*Nová cílová částka v Kč 451000*“), Instituce Návrh na změnu Smlouvy 2012 přijala dne 27. 1. 2012;
- f) dne 31. 3. 2012 Instituce Navrhovateli oznámila, že ke dni 31. 7. 2012 budou opět splněny podmínky pro přidělení cílové částky, a nabídla mu poskytnutí úvěru ze stavebního spoření; finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel nabídku přijal;
- g) dne 14. 1. 2016 Instituce Navrhovateli Oznámením o snížení úrokové sazby sdělila, že ke dni 1. 3. 2016 sníží úrokovou sazbu z vkladů stavebního spoření ze 3 % p.a. na 0,5 % p.a. („*S ohledem na situaci na finančním trhu a v souvislosti s dlouhodobým poklesem úrokových sazeb Vám oznamujeme, že k 1. 3. 2016 přistupujeme ke změně úrokové sazby z vkladu u Vaší smlouvy o stavebním spoření č. [redacted] v souladu s Ujednáním o možnosti jednostranné změny výše úrokové sazby z vkladu na účtu stavebního spoření dle ustanovení § 5 odst. 7 zákona č. 96/1993 Sb. v platném znění, uvedeným v příloze č. 1 uzavřené smlouvy o stavebním spoření. Vaše vklady budou od výše uvedeného data úročeny roční úrokovou sazbou ve výši 0,5 %.*“).

5.3 Rozhodná právní úprava

Právní vztah založený mezi Navrhovatelem a Institucí Smlouvu o stavebním spoření se řídí zákonem o stavebním spoření ve zněních účinných ode dne 1. 7. 1995, resp. ode dne uzavření Smlouvy o stavebním spoření. Pokud zákon o stavebním spoření určitou otázku neupravuje, použije se občanský zákoník jako obecný právní předpis, neboť zákon o stavebním spoření je ve vztahu k občanskému zákoníku zákonem speciálním.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), nabyt účinnosti dne 1. 1. 2014 a nahradil občanský zákoník. Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku se tímto zákonem (myšleno novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“, přičemž podle odstavce 3 téhož ustanovení se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí činnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy.

Finanční arbitr nezjistil, že by si Navrhovatel a Instituce sjednali, že by se právní vztah založený Smlouvou o stavebním spoření měl řídit novým občanským zákoníkem.

Současně podle § 3030 nového občanského zákoníku platí, že „[i] na práva a povinnosti, která se posuzují podle dosavadních právních předpisů, se použijí ustanovení části první hlavy I.“

Od 1. 1. 2004 podle § 5 odst. 7 zákona o stavebním spoření, který do něho byl doplněn zákonem č. 423/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění zákona č. 83/1995 Sb., platí, že „[ú]rokovou sazbu z vkladů uvedenou ve smlouvě může stavební spořitelna jednostranně změnit v případě, že účastník po splnění podmínek stanovených stavební spořitelnou pro poskytnutí úvěru ze stavebního spoření ve všeobecných obchodních podmínkách nabídku na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření nepřijme a ode dne uzavření smlouvy uplyne nejméně 6 let. Oprávnění k této změně a způsob stanovení změněné úrokové sazby z vkladů musí být uvedeny ve smlouvě.“

Podle přechodného ustanovení čl. II odst. 2 téhož zákona platí, že „[p]rávní vztahy vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a práva a povinnosti z nich vyplývající se posuzují podle dosavadních právních předpisů.“

Zákon o stavebním spoření ve znění účinném do 31. 12. 2003 možnost sjednat si jednostrannou změnu úrokové sazby z vkladů stavebního spoření neupravoval, proto není vyloučeno, aby tak smluvní strany učinily dohodou, pokud takové ujednání bude mít zákonem předpokládané náležitosti platného ujednání ve smlouvě mezi podnikatelem a spotřebitelem.

5.4 Forma a obsah smlouvy o stavebním spoření

Podle zákona o stavebním spoření ve znění účinném ke dni uzavření Smlouvy o stavebním spoření musí být smlouva o stavebním spoření uzavřena písemně. Ve smlouvě o stavebním spoření musí být sjednána výše cílové částky, závazek účastníka stavebního spoření ukládat u stavební spořitelny peněžní částky ve smluvené výši, právo účastníka na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření a výše úrokové sazby z vkladů a z úvěru (srov. § 5).

Součástí smlouvy o stavebním spoření jsou všeobecné obchodní podmínky, jejichž minimální náležitosti určuje zákon a jejichž obsah schvaluje Ministerstvo financí České republiky (dále jen „ministerstvo financí“), srov. § 5 odst. 2 a § 7 odst. 2 zákona o stavebním spoření. Zákon o stavebním spoření v § 7 odst. 1 současně stavební spořitelně ukládá, že všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření stavební spořitelna vhodným způsobem zveřejňuje.

Finanční arbitr nezjistil, že by zákon o stavebním spoření nebo občanský zákoník zakazovaly, aby strany smlouvy o stavebním spoření učinily součástí smluvního vztahu i jiná ujednání, než která vyžaduje zákon o stavebním spoření jako obligatorní náležitosti smlouvy o stavebním spoření a jejich všeobecných obchodních podmínek; sjednání takových smluvních ujednání ale nemůže odporovat obligatornímu obsahu smlouvy o stavebním spoření, schváleným a zveřejněným všeobecným obchodním podmínkám, které jsou součástí smluvního vztahu, a samozřejmě zákonu, anebo je obcházet.

5.5 Rozhodná smluvní úprava

Finanční arbitr zjistil, že v okamžiku uzavření Smlouvy o stavebním spoření se její součástí staly Všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření schválené Rozhodnutím ministerstva financí ze dne 31. 5. 2001, č. j. 353/36725/2001 a účinné ke dni uzavření Smlouvy o stavebním spoření (dále jen „Všeobecné obchodní podmínky 2001“).

Finanční arbitr dále zjistil, že dne 4. 11. 2009 Navrhovatel učinil Návrh na změnu Smlouvy 2009 a dne 25. 1. 2012 Návrh na změnu Smlouvy 2012. Návrh na změnu Smlouvy 2009 i Návrh na změnu Smlouvy 2012 obsahují včleňovací doložku shodného znění (dále jen „Doložka“): „*Svým podpisem potvrzuji, že jsem obdržel(a) kopii tohoto návrhu a Přílohu č. 1, které jsou nedílnou součástí tohoto návrhu. Dále svým podpisem potvrzuji, že jsem obdržel(a) Všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření (dále jen VOP), jimiž se bude nadále řídit tento smluvní vztah; mám-li však uzavřenou smlouvu o stavebním spoření do 31. 12. 2003, prohlašuji, že souhlasím s podmínkami Smluvního ujednání, které je rovněž nedílnou součástí tohoto návrhu, a beru na vědomí, že pro tento smluvní vztah nebudou platit přiložené VOP, ale toto Smluvní ujednání. Svým podpisem dále stvrzuji, že dávám souhlas se zpracováním svých osobních údajů v rozsahu Přílohy č. 1 tohoto návrhu. Rovněž souhlasím s Ujednáním o možnosti změny úhrady za vedení účtu stavebního spoření a úhrad za služby nezbytně související s vedením tohoto účtu a s Ujednáním o možnosti jednostranné změny výše úrokové sazby z vkladu na účtu stavebního spoření podle ustanovení § 5 odst. 7 zákona o stavebním spoření obsaženými taktéž v Příloze č. 1 tohoto návrhu. Prohlašuji, že jsem se seznámil(a) s obsahem všech shora uvedených dokumentů, které svým podpisem akceptuji. Jiné dohody než uvedené v tomto návrhu nebyly uzavřeny.*“

Mezi stranami sporu není pochyb, že rozhodnou smluvní úpravou pro právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření ve vztahu předmětu sporu jsou Návrh na uzavření Smlouvy o stavebním spoření a jeho přijetí ze dne 16. 12. 2002, Všeobecné obchodní podmínky 2001, Návrh na změnu Smlouvy 2009 a jeho přijetí ze dne 7. 11. 2009, Podmínky marketingové akce Prodloužení PLUS ze dne 4. 11. 2009, Návrh na změnu Smlouvy 2012 a jeho přijetí ze dne 27. 1. 2012 a Podmínky marketingové akce Prodloužení PLUS ze dne 25. 1. 2012.

Pokud jde o Přílohu č. 1 Návrhu na uzavření Smlouvy o stavebním spoření, Přílohu č. 1 Návrhu na změnu Smlouvy 2009, Přílohu č. 1 Návrhu na změnu Smlouvy 2012 a Smluvní ujednání, na které odkazuje Návrh na změnu Smlouvy 2009 a Návrh na změnu Smlouvy 2012, jde o součásti právního vztahu založeného Smlouvou o stavebním spoření, nikoli v podobě všeobecných obchodních podmínek ve smyslu § 5 odst. 2 a § 7 zákona o stavebním spoření. Smluvní ujednání v těchto součástech jsou použitelná pro právní vztah Navrhovatele a Instituce pouze v případě, že neodporují dokumentům citovaným v předchozím odstavci nebo zákonu, anebo je neobcházejí. Současně se jedná o smluvní ujednání, o kterých jsou na straně Navrhovatele pochybnosti co do jejich platnosti, tedy jedná se o smluvní ujednání,

kteřá musí finanční arbitr posoudit co do jejich použití pro právní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí.

5.6 Platnost ujednání o jednostranném snížení úrokové sazby z vkladů

Příloha č. 1 Návrhu na změnu Smlouvy 2009 i Návrhu na změnu Smlouvy 2012 obsahuje ujednání shodného znění, a to že „MPSS je oprávněna jednostranně změnit úrokovou sazbu z vkladů uvedenou ve smlouvě za podmínek uvedených v článku 7 odst. 5, věta první VOP takto: Změněná úroková sazba může být stanovena ve výši 50 % z výše dvoutýdenní reposazby České národní banky (dále jen „ČNB“) platné k 31. 12. předcházejícího kalendářního roku. Pokud by ČNB v budoucnu dvoutýdenní reposazbu již nevyhlašovala, použije se taková sazba, která ji nahradí. Takto vypočtené sazby se zaokrouhlí na jedno desetinné místo. V případě, že v době do šesti let od uzavření smlouvy účastník nepřijal nabídku na poskytnutí přiděleného úvěru a následně byla před uplatněním změněné úrokové sazby dohodou stran zvýšena cílová částka nebo provedena jiná změna smlouvy mající vliv na přidělení cílové částky, pak MPSS může jednostranně měnit úrokovou sazbu z vkladů nejdříve poté, co došlo ke splnění podmínek pro přidělení cílové částky po změně smlouvy a účastník opět nepřijal nabídku přiděleného úvěru. Výše úrokové sazby může být jednostranně změněna nejdříve vždy až po uplynutí šesti let od uzavření smlouvy. MPSS na základě svého obchodního rozhodnutí nemusí uplatnit změněnou úrokovou sazbu uvedenou shora v plném rozsahu pro jednotlivý kalendářní rok. Toto své rozhodnutí ve prospěch klienta zveřejní MPSS v „Přehledu úrokových sazeb“ (viz článek 7 odst. 5 VOP), případně v Sazebnících úhrad (viz článek 27 odst. 4 VOP).“

Podle § 39 občanského zákoníku „[n]eplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přiči dobrým mravům“.

Všeobecné obchodní podmínky 2001 nestanoví konkrétní postup pro změnu výše úrokové sazby z vkladů stavebního spoření, stanoví ale obecný postup pro změny Smlouvy o stavebním spoření, které jsou podle čl. 9 Všeobecných obchodních podmínek 2001 možné „[n]a písemnou žádost účastníka“ a „[p]odléhají schválení stavební spořitelnou, která je může vázat na splnění určitých podmínek.“

Podle čl. 7 odst. 1) věty první Všeobecných obchodních podmínek 2001 platí, že „[z]ůstatek na účtu se úročí úrokovou sazbou uvedenou ve smlouvě“. V Návrhu na uzavření Smlouvy o stavebním spoření a jeho přijetí si Navrhovatel a Instituce sjednali úrokovou sazbu z vkladů ve výši 3 % p.a. („Úroky z vkladu činí 3 % p.a.“).

Obsah sporného ujednání o jednostranném snížení úrokové sazby z vkladů stavebního spoření považuje finanční arbitr za odporující Návrhu na uzavření Smlouvy o stavebním spoření a jeho přijetí a článku 7 odst. 1) větě první a článku 9 Všeobecných obchodních podmínek 2001, když k újmě Navrhovatele umožňuje Instituci jednostranně změnit sjednanou výši úrokové sazby z vkladů způsobem, který Návrh na uzavření Smlouvy o stavebním spoření a jeho přijetí a Všeobecné obchodní podmínky 2001 nepředpokládají, a je tedy absolutně neplatné podle § 39 občanského zákoníku.

Podle § 37 odst. 1 občanského zákoníku „[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný“.

V tomto případě navíc finanční arbitr zjistil, že sporné ujednání nemá náležitosti předepsané zákonem pro právní úkon, neboť nebylo učiněno určitě, když odkazuje na podmínky uvedené „v článku 7 odst. 5, věta první VOP“, na Přehled úrokových sazeb ve smyslu „článku 7 odst. 5 VOP“ a Sazebník úhrad ve smyslu „článku 27 odst. 4 VOP“, ačkoliv „VOP“ (Všeobecné obchodní podmínky 2006) podle Doložky nejsou součástí Smlouvy o stavebním spoření.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 23 Cdo 2942/2009 ze dne 31. 3. 2010 vyložil, že „[u]rčitost představuje kvalitu obsahu právního úkonu; právní úkon je neurčitý, jestliže se jednajícím nezdařilo jednoznačným způsobem stanovit obsah vůle, přičemž neurčitost tohoto obsahu nelze odstranit a překlenout ani za použití výkladových pravidel“.

Nelze uzavřít, že by Navrhovatel jako průměrný spotřebitel mohl bez rozumných pochybností sporné ujednání vnímat tak, že v jeho právním vztahu založeném Smlouvou o stavebním spoření, pro který se v souladu s Doložkou Všeobecné obchodní podmínky 2006 nepoužijí, je Instituce oprávněna jednostranně změnit úrokovou sazbu z vkladů na Účtu stavebního spoření vedeného ke Smlouvě o stavebním spoření.

Vzhledem k tomu, že sporné ujednání odkazuje na dokument, který není součástí Smlouvy o stavebním spoření, nelze pochybnosti o obsahu sporného ujednání odstranit a překlenout ani výkladem za použití výkladových pravidel, která stanoví občanský zákoník obecně ve svém § 35 odst. 2 občanského zákoníku. Sporné ujednání není určité a je tedy absolutně neplatné podle § 37 odst. 1 občanského zákoníku.

5.7 Výpočet částky úroků z vkladů, které je Instituce povinna připsat na Účet stavebního spoření vedený ke Smlouvě o stavebním spoření

Podle čl. 7 odst. 1) věty první Všeobecných obchodních podmínek 2001 platí, že „[z]ůstatek na účtu se úročí úrokovou sazbou uvedenou ve smlouvě“. Ve Smlouvě o stavebním spoření si Navrhovatel a Instituce sjednali úrokovou sazbu z vkladů ve výši 3 % p.a., jak vyplývá z Návrhu na uzavření Smlouvy o stavebním spoření („Úroky z vkladu činí 3 % p.a.“). Podle čl. 7 odst. 2) Všeobecných obchodních podmínek 2001 „[ú]roky se připsávají vždy ke konci kalendářního roku, po připsání se stávají vkladem. V případě vyplacení zůstatku na účtu se úroky připsávají k datu výplaty. Úročení počíná dnem připsání vkladů, příp. dalších plateb na účet účastníka a končí dnem předcházejícím dni jejich výplaty“.

To znamená, že Instituce je povinna Navrhovateli na Účet stavebního spoření zaúčtovat s valutou ke dni 31. 12. 2016 částku, která odpovídá rozdílu mezi částkou, kterou by mu na Účet stavebního spoření připsala ke dni 31. 12. 2016, kdyby zůstatek na Účtu stavebního spoření úročila úrokovou sazbou ve výši 3 % p.a., a částkou, kterou mu ve skutečnosti na Účet stavebního spoření ke dni 31. 12. 2016 připsala.

Finanční arbitr z výpisu z Účtu stavebního spoření za rok 2016 zjistil, že Instituce zaúčtovala ke dni 31. 12. 2016 na Účet stavebního spoření částku 3.362,71 Kč označenou jako „Úroky z vkladu“ a částku 451,58 Kč označenou jako „Úroky ze státní podpory“.

Pokud by Instituce úročila Účet stavebního spoření úrokovou sazbou ve výši 3 % p. a. i v období od 1. 3. 2016 do 31. 12. 2016, měla zaúčtovat na Účet stavebního spoření jako úroky z vkladu částku 11.005,17 Kč a jako úroky ze státní podpory částku 1.045,42 Kč.

6 K výroku nálezu

Finanční arbitr zjistil, že Instituce snížila úrokovou sazbu z vkladů stavebního spoření ze 3 % p. a. na 0,5 % p. a. ke dni 1. 3. 2016 neoprávněně, protože ujednání o jednostranném snížení úroků z vkladů v Příloze č. 1 Návrhu na změnu Smlouvy 2009 a v Příloze č. 1 Návrhu na změnu Smlouvy 2012 je absolutně neplatné, protože není určité a odporuje Návrhu na uzavření Smlouvy o stavebním spoření a jeho přijetí a Všeobecným obchodním podmínkám 2001.

Navrhovateli tedy svědčí nárok na uvedení Účtu stavebního spoření do správného stavu, tedy do stavu, v jakém by byl, kdyby ke dni 1. 3. 2016 nedošlo k jednostrannému snížení úrokové sazby z vkladů, tedy do stavu, kdyby na něj Instituce připsala úrok z vkladů a úrok ze státní podpory včetně zaúčtování souvisejících operací (daně z úroku z vkladu a daně ze státní podpory) způsobem sjednaným v čl. 7 Všeobecných obchodních podmínek 2001 a ve výši sjednané úrokové sazby 3 % p. a.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u ě n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 27. 4. 2017

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr